

ОСНИВАЊЕ МОРАВИЧКЕ ПАРТИЗАНСКЕ ЧЕТЕ

У Ивањици се уочи рата често састајала једна група напредних млађих радника, којом је руководио Бошсав Оцокољић, а у коју сам и ја био укључен. Рад те наше омладинске групе одвијао се непрестано све до окупације земље.

После капитулације старе југословенске војске омладинском ГРУПОМ у Ивањици почео је да руководи Ратко Софијанић. Рад групе сада се доста изменио. Говорило се више о непријатељу и о припремама за отпор окупатору и домаћим издајницима, Морам признати да ја дуго времена нисам могао да схватим шта је сада наш главни задатак. Тек кад је наша група добила конкретан задатак да почне са прикупљањем оружја и муниције, било ми је јасније шта се припрема.

Са сакупљањем оружја ишло је доста тешко. Омладинци који ниоу служили војску плашили су се и саме помисли да треба узети пушку и тући се. Немци су тада изгледали до зуба наоружани. На прикупљању оружја провело се доста времена, а мало се урадило. За ову акцију Ратко Софијанић нас је посебно припремао. О својим задацима међу собом смо говорили у „шифрама“ да нежељени „слушалац“ не би открио о чему разговарамо. Пушка је у тим „шифрама“ била „кошуља“, метак за пушку је био „дугме“, итд. Међутим, и поред великог труда, резултати на прикупљању оружја били су врло скромни. Мени је, на пример, уочи самог полака у партизане карабин обезбедио Милан Чоловић, воокарски радник који је радио код Радивоја Стефановића Влауце.

Када смо се уочи формирања Моравичке чете на Клековици сакупили, било нас је 24 борца, а имали смо свега 12 пушака. Имали смо и нешто пиштоља, али не знам колико. Ја сам у чету однео и један пољски телефон.

Рад свих група у Ивањици знатно се појачао кад је донета одлука о дизању устанка, У јуну и јулу 1941. године могли су се запазити активисти у овим срединама. Појављивали су се на улицама, у кафани и на свим другим погодним местима и отворено говорили о ставовима Комунистичке партије Југославије и борби против окупатора. У овоме ое особито истицао Периша Перишић. Из села су долазили људи на ивањичку пијациу и гласно препричавали шта је Периша Перишић говорио на некој конференцији у селу.

Ратко Софијанић и Богосав Оцокољић разврш су још живљу активност међу радницима. У тим данима ја сам имао утисак да ће се на устанак дићи велика маса људи, радника и оељака,

У току припрема за устанак упознао сам Мића Матовића. До тада га нисам познавао. Једног дана Мико Јелић ме је позвао да однесем нешто хране Мићу Матовићу. Он се налазио у једној шуми изнад куће Благоја Илића недалеко од Ивањице. Мико Јелић је оценио да ја Матовића не могу лако наћи па ми је на једном комаду паоира нацртао ближи рељеф и стазе које воде месту у шуми где се налази Мићо Матовић. По овој Миковој окици нашао сам Матовића. И сам сам се изненадио кад сам на једном малом пропланку набацао на њега. Предао сам му опремљену храну и рекао ко је послао. Он се одмах интересовао како сам га могао пронаћи. Одговорио сам да ми је Мико Јелић дао окицу. Мићо Матовић је ту скицу од мене узео, дуго гледао и смешкао се и задржао је то парче папира код себе.

Мени није била позната активност Среског комитета КПЈ за срез моравички, нити активног партијоке организације у Ивањици, јер тада нисам био члан Партије, али се овуда примећивала велика активност Перише Перишића, Мате Ујевића, Богосава Оцокољића, Ратка Софијанића, Мића Анђелковића, Милке Петровић, Драгана Миливојевића, Вукадина Стојановића и других. И ми млађи смо од њих добијали задатке. По томе смо знали да су они непосредни организатори припрема за устанак у моравичком крају.

Три-четири дана испред првог августа 1941. године Ратко Софијанић је сазвао своју омладинску групу и свима нам је саопштио да опремимо одећу, обућу, оружје и хране за три дана и да будемо опремни када нас позове. Рекао је да ови треба тада да дођемо на уговорено зборно место, осим Благоја Сташића, који је од тадашњег руководства добио неке друге задатке па ће после тога и он доћи у одред. Тада смо ту нашу јединицу, коју смо планирали да формирамо, звали „одред“.

Првог августа мени је Ратко Софијанић саопштио да увече у 20 часова будем у Јелића пољу код дрвене бараке. Све сам био спремио изузев пушке. Пушку сам тек тога дана обезбедио од Милана Чоловића и однео је у једну врзину изнад воде на обали Моравице.

Нешто пре 20 часова изашао сам из Ивањице ношећи осталу опрему и један пољски телефон. Прошао сам поред ивањичке електричне централе и обалом Моравице стигао до места на ком сам раније изнео и сакрио карабин.

На зборно место у Јелића пољу били су већ дошли Периша Перишић и Мико Јелић. Ту се сакупило нас 12 другова из Ивањице. Периша нас је повео ка Лучкој реци. Мико Јелић се вратио у Ивањицу да позове остале који нису дошли на зборно место и да

радм на материјалном обезбеђењу бораца. Колико се сад сећам, одазвали су ое позиву и дошли оу на зборно место Павле Караклајић, Милоје Поповић и ја. Благоје Сташић је остављен да касније дође у партизанску јединицу. Поред нас дошли су Богосав Оцокољић, Перо Дамјановић, Вукадин Стојановић, Мићо Анђелковић, Ратко Софијанић и још тројица другова. Укупно нас је, колико се сећам, било 12 другова. Кад омо стигли на Лјучку реку поседали смо на кубике камења, Ту је било одређено главно зборно место. Требало је да се ту састану другови из Ивањице и из села моравичког краја.

Док смо чекали да стигну другови из Брезове, Рашчића, Глијече и других места, Периша Перишић упознао нас је са војном и ГЮЛИПЧКОМ ситуацијом у свету. Говорио је о ситуацији на фронтovima и о ситуацији у нашој земљи, насталој после окупације земље, као и о задацима народних бораца у тој ситуацији. Може се рећи да нам је то био први политички информативни састанак, одржан пре званичног оснивања Моравичке партизаноке чете. После овога група наших другова повукла се уз Моравицу и преноћила у једној шуми. Ту је дошао и Милинко Кушић. До тада га никад нисам видео, нити сам га познавао.

Сутрадан, другог августа био је Илиндан. По селима су се одржавали сабори. Цела наша група раопоређена је да иде на различите саборе, да на тим саборима одржи говор, позива људе у борбу и прикупља пушке и муницију. Тога дана ја сам добио задатак да чувам стражу док 'спава Милинко Кушић. Рекли су да неколико ноћи уопште није спавао. Уједно сам чувао и ствари које су борци овде оставили. Ту су биле и неке књиге, које су претходне ноћи донете.

После подне другови су ое враћали са задатка. Донели су неколико пушака и доста муниције. Периша Перишић у Рокцима је нашао три пушке и донео их.

Другог августа увече, пошто су дошли другови из Брезове, Рашчића и Глијече и још неколико другова из Ивањице, кренули смо преко Радивојшића на Клековицу.

На Клековицу смо стигли у овануће трећег августа, Вукадин Стојановић водио је неку белу кобилу на коју су биле натоварене ствари које нисмо могли да носимо. Трећег, четвртог и петог августа другови који су познавали Придворицу и Средњу Реку добијали се неке посебне задатке, одлазили у ова села и враћали се. Периша Перишић је једне вечери био на стражи у шуми, мало подаље од нашег логора. Пропланком је наишла срна. Периша је опалио из пушке. На то се Милинко Кушић веома наљутио и оштро прекорио Перишу.

Већина нас нисмо служили војску па нас је Леко Главинић, подофицир старе југословенске војске, учио војним вештинама и руковању пушком.

Из „Борбе“ број 8—9. од 7. новембра 1941. године

Петог асвгуста, нешто пре подне, Милиико Кушић је постројио присутне друлобе и формирао чету. Он је поставио и руководство чете, а затим одржао говор и указао на задатке и тешкоће које нас чекају. Између осталог је рекао да ће сви борци који се сада налазе у овом строју постати „црешиг официри". После тога положили смо заклетву. Кушић је чктао, а ми смо за њим поиавали текст заклетве.

Према мојем сећању, чета је приликом оснивања имала овакав састав:

1. Евгеније Главинић Гејо, командир чете
2. Венијамн Маринковић, професор, комесар чете
3. Леко Главинић, подофицир старе југословенске војске, заменик командира чете
4. Мате Ујевић, машиниста са рудника Глијеча, заменик комесара
5. Ратко Софијанић, абацијски радник из Ивањице, интендант
6. Мићо Матовић, учитељ са Катића
7. Обрен Чекеревац, земљорадник т Брезове
8. Периша Перишић, студент из Ивањице
9. Богосав Оцокољић, опанчарски радник из Ивањице
10. Војислав Бојовић Гаров, металски радник из Ивањице
11. Мићо Анђелковић, абацијски радник из Ивањице
12. Ратомир Аврамовић, опанчарски радник из Ивањице
13. Милоје Поповић, трговачки помоћник из Свештице
14. Драшша Ковачевић, абацијски радник из Придворице
15. Милорад Радишић, студент из Божетмћа
16. Мико Велимировић, учитељ из Ивањице
17. Радојица Рабровић Лале, обућарски радник из Ивањице
18. Перо Бојановић, келнер из Ивањице
19. Павле Караклајић, обућарски радник из Ивањице
20. Ратко Петровић, берберски радник из Средње Реке
21. Млађен Петровић, ђак из Средње Реке
22. Петар Дамјановић, зидар из Чачка
23. Бранислав Перишић, земљорадник из Вионице
24. Миломир Териман, радник из Медовина и
25. Драшша Петровић, наставник из Ивањице

После формирања, чета је предузела низ задатака, пре свега на сакупљању оружја, јер је у чети било само 12 пушака, неколико пушкола и бомби.

Три-четири дана после формирања Драгиша Ковачевић донео је у чету пушкомитраљез. То је било право славље.

Када се пшазило на задатке, обично су се тражили добровољци. Нас омладинце командир чете Гејо никако није хтео да

прими у групу и пседе на задатак говорећи да му не требају „бавлавици“. Мене и остале омладинце то је љутило и ја никако нисам могао да схватим како је могао овако да нам говори. То сам схватио мало касније. Насупрот Геју, Ратко Софијанић, кад год је полазио у акцију, узвикивао је: „Омладинци, са мном!“⁷ Због тога смо Ратка Софијанића много волели. С њим смо радо ишли у сваку акцију. Када сам с њим и групом другова учествовао у разоружавању жандарма у Вионици, орвки пут сам чуо за народноослободилачку војску. То нам је рекао Ратко Софијанић када смо опколили жандармеријску станицу. Позивајући опкољене жандарме да се предају, Ратко је повикао: „Предајте се, опкољени сте од народноослободилачке војске!“

Жандарми су се предали. Наша група запленила је 12 пушака, четири пиштоља и два сандука муниције. Запленили смо и изванредан део одеће. Командир жандармеријске станице молио је Ратка Софијанића да му не узме пиштољ, јер, каже, да га је лично купио и то је његова својина. Нисмо му узели пиштољ...

Миломир ЋЕРИМАН